AUSPICE
DEO TRINUNO,
CONSENSU ET AUCTORITATE
GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ
IN
CELEBERRIMA NORICORUM UNIVERSITATE,
DISSERTATIONEM INAUGURALEM
De
ASTHMATE,
PRO
LICENTIA,
Summos in Arte Medica Honores ac
Privilegia Doctoralia impetrandi,
Publico Examini submittit
JOHANNES CHRISTOPHORUS CÆSAR,
Ebl. Thuring.
Ad diem 25. Junii
ANNO M. DC. LXXX.

ALTDORFFI
LITERIS SCHÖNNERSTÆDTIANIS.

I. N. J!

Prooemium.

NOn temere miratus Harvæus proble-ma ſequens, ceu modum Gordium reliquit, *tract. de Partu:* Quomodo nempe fœtus in lucem editus, ac membranis integris opertus in aqua etiam ſua manens, per aliquot horas citra ſuffocationis periculum ſuperſtes ſit; idem tamen ſecundis exutus, ſi ſemel aërem intra pulmones attraxerit, poſtea ne tantillum temporis absque eo durare posſit, ſed confeſtim moriatur? ſimiliter quomodo in ſectione Cæſarea, fœtu horis compluſculis poſt matris obitum exempto, vitalis tamen is reperiatur, & intra ſecundas ſepultus, aëris nihil indigus, ſuperſit, ſimulac autem eo ſemel gaviſus fuerit, etiam in easdem ſecundinas repoſitus, illico ob hujus carentiam ſuffocetur. Pro quo ſolvendo, quamvis Excellentiſſimi etiam Viri occupati fue-

tint, constipationem pororum à frigidiori ambiente, excrementitiis humoribus æque ac vaporibus secessum impedientium, sanguinisque motum intestinum turbantium, atque ita aliam secretionis viam postulantium, pro causa adducentes, non omne tamen punctum tulisse videntur. Sed quicquid tandem sit, extra omnem tamen dubitationis aleam positum est, vitam ac respirationem pari passu ambulare; & quamvis à cibo ac potu per dies 2, 3. aut plures vita manente abstineamus, juxta *Hippoc. lib. de flatibus*, eâ tamen, nisi præsentaneo mortis periculo ne tantillum etiam temporis carere possimus. Hæc autem juxta ordinarium naturæ cursum intelligenda esse, in antecessum moneo, quæ alias de Urinatoribus, ac imprimis celeberrimo Cola in Sicilia, ob incredibile natandi ac submergendi studium cognomento piscis nuncupato, passim leguntur, quæq; *Consent. progymnas. Physiol.* 7. de homine amphibio reddendo, mediante oris nariumque sæpe de die obturatione spiritusque interceptione, quo sanguis per foramen ovale ex cava in venam pulmonalem influere necessum habeat, speculatus

est,

eſt, huc non ſpectant. Quo neceſſarior vero reſpirationis uſus, eò periculoſior læſio & gravior inde reſultans noxa eſt; ſeu vitio viarum aërem non ſufficienter admittentium, ſeu vitio principii moventis ac ampliantis thoracem, ſeu vitio pulmonum aëris receptioni dicatorum contingat, quælibet ſanè digna quæ peculiari Diſſertatione examinetur. Placuit tamen, exigente Gratioſiſſima Facultate Medica ſpecimen Inaugurale, ultimum jamjam memoratorum vitiorum, ac inprimis eheu! omnibus notiſſimum ASTHMA ventilandum proponere. Quod ſi vero minus ad amuſſim L. B. thema hoc exaſcitatum invenies, mihi temporis anguſtiâ circumſcripto ne vitio vertas quæſo.

Deus annue cœptis!

THES. I.

ANtequam ad realem Aſthmatis tractationem nos convertimus, placet pauciſſimis, ſaltem ut conſuetudini morem geramus, ὀνοματολογίαν præmittere.

II.

Dicitur autem Aſthma à græco ἀσθμαίνω, quod idem eſt ac anhelo, difficulter ac cum ſonitu reſpiro: Retenta vero

ac ad Latinos postmodum perventa est hæc vox, non secus ac alia affectuum nomina, cephalalgia v. g. aphonia &c.

III.

Gaudet subinde & aliis appellationibus, quas omnes recensere supervacaneum puto, imò vereor ne crambe toties à Scriptoribus Practicis cocta apposita L. B. nauseam creem: Unica saltem, qua *Helmont. tr. Astm. & Tuss.* Caducus pulmonum, ut & Epilepsia dicitur pulmonum, hîc adducta sufficiat.

IV.

Homonymice consideratum sumitur vel strictè, pro ea saltem, quæ cum sibilo ac stridore fit, respiratione; vel late, ut dispnœam & orthopnœam simul includat. *Vid. Sylv. in prax. Willis. Ph. R.*

V.

Sed missis his, quippe quæ grabatô affixo seram promittunt curam, realem potius Asthmatis tractationem ordior: Nolo autem in aliorum definitionibus examinandis oleum ac operam perdere, quin potius ex mèa ita describere observatione, quod sit difficilis, crebra, anhelosa ac cum sibilo, sine febre, facta respiratio, à ductuum aëriferorum obstructione aut nervorum præternatur. constitutione dependens, quam comitatur non raro tussis cum anxietate plus minus præcordiorum.

VI.

Generis loco ponitur respiratio, quod & omnibus ferè pulmonum vitiis commune est; reliqua vero verba differentiam absolvunt, quæ desumta est vel à tempore, vel modô, vel locô affectô vel causa, vel concomitantibus symtomatibus. Ut igitur quis audiat Asthmaticus hæc requisita conveniant necesse est, quippe quæ ab angina, peripneumonia, incubo, aliisque affectum hunc distinguunt.

VII.

Cum vero rectum ſit norma ſui & obliqui, non abſurdum foret organa reſpirationis eorumque actionem in ſtatu naturali conſtituta præmittere, ut declinatio ab eo tanto melius nobis innoteſcat.

IIX.

Concurrunt autem ad reſpirationem, naturaliter conſtitutam, ceu efficienter muſculi thoracis numero ſane egregio, 57. nempe, à *Diemerbr. anat. p.* 674. recenſiti, quos omnes tamen adducere ſupervacaneum puto, eo quod quidam vel plane nihil, vel parum juxta experimentum *Pecqueti à Barth. Anat. Reform. p.* 341. citatum, ad effectum producendum conferant. Quantum vero ex propriâ obſervatione colligere licet, primarium hic locum inveniunt muſculi ſerrati postici ſuperiores & inferiores, ut & levatores coſtarum *Stenonis tr. de muſc. & gland. p.* 11. deſcripti, cum cervicalibus deſcendentibus *Diemerbr.* quibus in moribundis, aſthmaticis, ac concitatiori curſu levatores ſcapularum & rhomboidæos ſuccurrere, non eſt quod dubitemus.

IX.

His ſuccedit diaphragma, corpus illud ab infera parte thoraicis cavitatem claudens, non quidem ſitu exacte transverſo, ſed obliquo magis, ac angulo inferius multo obtuſiori, quam eſt ſuperius thoracem verſus ſpectans, in cujus medietate centrali qua ſpectat abdomen concavum, convexum vero verſus ſuperiora. Subſtantia ejus panniculo nerveo-carnoſo haud abſimilis, ut mirari ſatis vix poſſim, *Schvvammerd. tr. de reſpir. ſect.* 1. *c.* 2. *& ſect.* 2. *c.* 1. tantam ei dilatandi thoracem potentiam attribuiſſe, cum tamen actio hæc diaphragmati non dicam impar, ob roboris inſufficientiam, ſed penitus impoſſi-

bilis

bilis sit ob contrariam musculorum actionem, contractoriam scilicet, qua de re tamen fusius *vid. c. l. Diemerbr.*

X.

Tandem etiam pulmonum substantia cum annexis vasis consideranda venit, cujus textura, non ex trita hactenus Medicorum sententia carnea amplius creditur, sed aggregatum quid ex levissimis & tenuissimis membranulis, quæ extensæ & sinuatæ pene infinitas vesiculas orbiculares & sinuosas efformant, ceu in apum favis alveoli, prout ex Oculatissimi Malpighij binis ad Borellum datis epistolis sufficienter patet: Has tamen vesiculas talem habere situm & connexionem, ut ex trachea, arborea sua figura undiquaque se expandente, in ipsas, mox ex una in alteram patens sit aditus: Ex vasorum autem arteriæ scil. & venæ pulmonalis exilissimis propaginibus, annulatim & tortuose immixtis, ac confuse pertextis, efformari quasi rete quoddam mirabile, undiquaque extensum, singulasque protuberantes vesiculas vinciens ac colligans, curiose nobis Curiosissimus Author ad oculos ponit. Vasa vero huic organo competentia sunt aspera arteria, fibris muscularibus donata, lymphatica vasa *à Rudbeck. tab.* 2. delineata, arteria & vena pulmonalis cum nervis à pari vago ortis, per universum ejusdem compagem disseminatis, prout graphicè nobis ea describit *Willis. nerv. usu. p.* 131.

XI.

Ab his igitur recensitis organis respirationem dependere, sole clarius meridiano, saltem de modo fiendi, seu qua ratione quodcunque dictorum organorum ad finaliter causandum concurrat, arduè inter Authores disceptatur; ex quorum tamen opinionibus ac vanis sæpè rixis nolo centonem mihi consuere, quin potius quid probabilius videatur, quidve ex

pro-

propria, circa functionem hanc nobilissimam sæpiusculè instituta observatione constet, paucis adducere.

XII.

Nempe dum musculi, quos §. 8. adduximus, sui contractione, ab interno principio dependente, costas annexas sursum & extrorsum trahentes, thoracis cavitatem ampliorem pulmonibusque dilatandi locum commodiorem concedunt, non potest non simul diaphragma costis per totam earum concavam circumferentiam affixum, structurâ præsertim ac situ conspirante, parem cum costis motum subire, ac è figura globosa in planiorem quodammodo abire, contractione imprimis fibrarum carnosarum, à centro ejus membraneo ad musculosam peripheriam tendentium, hinc globositatem ipsius centralem nerveam paulisper trahentium ac cavitati pectoris aliquale incrementum afferentium, non obscurè adjuvante.

XIII.

Ampliato autem dictô modô thorace, de pulmonibus quæstio oritur, an dilatentur quia impleantur, an impleantur quia dilatentur; Prius cum Carthesianis defendit *Schvvammerd. de respir. Charleton. Exerc.* 8. Posterius *Sylvius Dissertat.* 7. *& Deusing. de respir. aliiq;* Ego vero cum Willisio *c. l.* teneo, ipsos pulmones primos motuum suorum instinctus concipere & prædictorum nervorum ope sese aliquatenus exercere; cum vero fibræ illis pro motu locali requisitæ desint, thorax vero cum diaphragmate sufficienter se dilatet, non potest non elater, seu aëris continue sese extendendi conatus, à Nobiliss Boyle experimentorũ copia, tractatu aëris vis elastica, comprobatus, suâ sponte per tracheæ numerosas semitas in vesiculas Malpighio *c. l.* descriptas irruere, easque inflare, quo, præter alios usus, sanguinis affluxui liberior transeundi, per flacci-

dum alias organon, aditus pateat; non secus ac in vegatibilibus fistulas ejusmodi spirales seu aëriferas, per quas aër percolatus plantarum quasvis subintret partes, ut præter vitæ communicationem ac earum erectionem in germinatione, perpetuum quoque succorum motum intestinum atque localem juvet, annotante Clarissimo modo dicto Authore in Anatom. sua plantarum.

XIV.

Hisce prælibatis, ceu scitu necessariis ad affectum hunc & cognoscendum & curandum, liquido apparet, partem primario affectam esse pulmones, reliquis tamen ad respirationem concurrentibus organis non exclusis; ex variarum enim partium læsione variaque accedente causâ, variam etiam appellationem sortitur asthma, sitque nunc humidum nunc siccum, & hoc iterum, experientiâ confirmante, vel convulsivum vel Paralyticum: Reliquis divisionibus silentii peplo involutis.

XV.

Humidum, alii Pnevmonicum vocant, Veteribus solummodo cognitum, causam proximam agnoscit vesicularum pulmonum aut asperæ arteriæ ramificationis obstructionem: Obstructio autem illa triplici potissimum de causa oriri potest, vel (1.) à sanguine quantitate peccante aut vitiosa qualitate imbuto (2.) vel lymphâ motu suo impeditâ, vel (3.) tandem obice quôdam interjecto; de singulis seorsim.

XVI.

Etenim quod Veteres fere omnes uno ore affirmant, quasi scilicet ex cerebro mediantibus faucibus destillans humiditas serosa asperam arteriam & pulmonum interiora subintret, atque in his Asthma producat, jam dudum in dubium vocari cœpit *à Sennerto part.* 3. *lib.* 2. *cap.* 2. Penitus vero reje-

ctum

ctum per solidiora fuit argumenta *abs Helmont. tract. Asthm. & Tuss. §. 68. it. Catarrh. delir. §. 38. & Clariss. Schueidero de Catarrh. Lib. 3. c. 4. & 5.*

XVII.

Inter producentes igitur causas meritò sanguini primum concedimus locum, & quidem quantitate aut ebullitione, à causa externa proveniente, peccanti, ut in Plethora; cujus effectus eleganti quondam simili, à mola petito, nobis declaravit Excell. D.D. Rivinus, Lipsiensis, Præceptor meus ad urnam usque honore ac observantiâ mactandus: Hujus namq; rotæ quamdiu moderatum, sufficientem tamen, aquæ affluxum valvulis suis recipiunt, tam diu optime succedit effectus, sin vero cœlô descendentibus nimbis, ac colluvie aquarum oboriente rotæ undiquaque obruantur, munereque suo defungantur, tunc totius machinæ deficit effectus, ac nostrates, **die Mühle ist ersoffen/** communiter dicere solent: Eodem fere modo dum copia sua pulmones influit sanguis, ut venæ longe impares sint pro evehendo tam brevi temporis spatio irruente sanguine, obruuntur, quibus obrutis sanguis quodammodo stagnat, ac una cum præcordiorum angustia difficilem illam ac suffocatoriam producit respirationem.

XIIX

Qualitate vero vitiosus sanguis Asthma producit, quatenus pituitosus, viscíditate sua capillaria obstruens vasa, cruorem ad stagnationem disponit; serosa hinc ejus pars à rubicunda secedens ad asperam arteriam dilabitur, ac repetita, licet difficili satis, respiratione & aëris appulsu crebriori magis incrassatur, atque in spumam effloreſcit, non secus ac liquor quilibet viscidior frequentius agitatus: Vel cruditatibus salinis, imprimis acidis refertus sanguis in pulmonibus coagulatur, ac dicto jam modo effectum producit. Opinionem hanc

 proba-

probabilem reddit infusio liquoris cujusdam acidi coagulantis in venam animalis vivi cordi proximam v. g. jugularem utpote qua sauguis successive omnis coagulatur & ad circulandum per angustiores meatus ineptus redditur ; Unde animal mox summa difficultate spirandi corripitur, pituita spumosa ex ore ipsius copiosissime profluit, tandemque suffocatum perit ; quo aperto, tota pulmonum substantia cavernosa cum ramis tracheæ simili muco spumoso referta conspicitur. Existentiam autem pituitosi sanguinis obstruentis, Cachectici, qui utplurimum anhelosi ; ac acidi coagulantis præsentiam exemplum *ex Zecchio à Sennerto. c. l. quæst.* 7. adductum, satis affirmant.

XIX.

Altera causarum, constituentem producentium quam adduximus, lymphæ, per vasa sua, motus impeditus est ; Nam & pulmonibus sua sunt vasa lymphatica *à Rudbeck. c. l.* primum delineata : Non autem solam lymphæ stagnationem hic intelligo, quippe quæ, propter vasorum exilitatem ac infrequentiam, præter tussim aut levem dispnœam, non tantas generare posset turbas ; quin potius ab acrimonia factam erosionem aut distensione ortam dilacerationem hic accuso, quâ lympha continuo rivulo aut guttatim saltem, ad interiora ac vesciculas receptioni aëris dicatas, dimanans, Asthmati humido manum porrigit per quam facilem.

XX.

Tandem etiam huc referenda constipantia, seu concreta quædam duriora in asperæ arteriæ ramificationibus genita aut prope eas consita, Asthmatique ansam præbentia, quale à caruunculis in bronchiis pulmonum hærentibus se observasse scribit *Horstius instit. p.* 435. aut à lapillis variis in locis asperæ arteriæ incumbentibus *Kerkring. observ. anat* 27. aut à pume-

pumeſcente pulmone in Presbytero quodam proveniens Aſthma *Helmont. c. l.* §. 42. aliique annotarunt. Cùm autem hæc vix cognoſci nedum curari poſſunt Aſthmata, Sylvio aſſenſum præbente, ideò fuſiorem ejus tractationem ſiccô prætereo pede.

XXI.

Siccum autem Aſthma, ex quo non commode ſe extricare poterant Veteres referente *Fonſec. l. 1. conſ. Plat. l. 1. obſerv. Piſon de Morbis à Colluv. ſeroſ. ort.* quod ſine magna bronchiorum obſtructione aut compreſſione, ſolummodo à nervorum præternat. conſtitutione dependet, diſtinximus in Convulſivum & Paralyticum: Nam quod Veteres ut & ex Recentioribus *Barthol. anatom. p.* 415. affirmant, quaſi ſcilicet pulmones ad latera cum pleura per fibroſos nexus aliquando connati, dispnœam aut Aſthma continuum inducant jam dudum *abs Helmont. c. l. §.* 46. *exploſum ac Kerkring. obſ.* 72. confirmatum; tantum enim abeſt ut reſpirationem impediant, ut potius eandem facilitent; prout ex concurrentibus ad reſpirationem organis, ſupra notatis, ſufficienter patet.

XXII.

Convulſivum igitur, à meris fibrarum motricium ſpasmis exortum, non uni loco aut peculiari cuipiam organo limitatur, ſed ad partes ferè omnes reſpirationi dicatas extenditur, ita ut nunc tracheæ bronchia coarctata aut conſtricta, obſervante *Williſ. de Morb. convulſiv.* nunc diaphragma, annotante *Helmont. c. l. §* 56. nunc muſculi pectoris à materia morbifica irritati & convulſi, morbi hujus paroxiſmos inferant.

XXIII.

Cauſæ vero ad anomalias illas ſpasmodicas organa reſpirationis concitantes, ut plurimum ſunt ſalia acriora imprimis acida, quæ ſpiculis ſuis, ſeu enſiformibus juxta Cartheſium,

ſeu aliuscujuscunque figuræ, hîc non disputabo, rodunt aut leviter quaſi incidunt fibras nerveas, ac conſequenter moleſtiæ ſenſum imprimunt inhabitantibus ſpiritibus, qui factam impreſſionem ad cerebrum deferunt, ac inde latis ſuppetiis cum impetu muſculum irruunt, ventremque ejus diſtendendo membrum abbreviant ac inefficax reddunt pto munere ſuo obeundi. Evidentiſſe hoc apparet in ſcorbuticis confirmatis, qui utplurimum aſthmatici aut convulſivi quid patiuntur; quatenus maſſa eorum ſanguinea, vino pendulo aut rancescente *à Williſ. de Scorbut. c.* 1. *p.* 147. comparata, vitioſis ſalibus imbuta, dicto jam modo miſerabilem producit effectum.

XXIV.

Nunc ultimam etiam Aſthmatis ſpeciem quam Paralyticam vocavi declarandam ſumo; miror autem, in limite ſtatim, nullum hactenus, quantum ſcio, Scriptorum Practicorum, Neoreticorum æque ac Veterum hanc morbi ſpeciem annotaſſe, aut ſi factum, aſthmati convulſivo annumeraſſe, *vid. Williſ. mot. conv. obſerv.* 1. *p.* 138. cum tamen ratione cauſarum toto differant cœlo. Spiritus enim qui in Aſthmate convulſivo irritati cum impetu organa reſpirationis influunt hîc planè vel propter nervos obſtructos vel ſpirituum inopiam diſſipationem aut retroceſſionem, deficiunt. Sane qui nimium Venereis utuntur deliciis, præter appetitus proſtrationem anheloſi aut plus minus Aſthmatici evadunt, revera non alia de cauſa quam quod ſpiritus illo libidinis œſtro imminuti aut diſſipati inſufficienter par nervorum vagum, quod ventriculo æque ac pulmonibus proſpicit, his ut nervos ſtringendo primum motus inſtinctum concilient, prout §. 13. dictum, illi vero ut appetitum ac chylificationem promoveant, *vid. Williſ. anatom. cerebr. p.* 133. influant ac dictum effectum producant.

cant. Egregium hujus rei exemplum *Helm. c. l. §.* 57, 58. recenset, qu endam nimirum post Veneris usum frigus in thorace ac flaccidatem in musculis hinc Asthma sensisse, non à liene causatum, prout Author opinatur, sed solo spirituum defectu aut dissipatione. Nihil jam dicam de iis qui affectibus paralyticis laborantes Asthma patiuntur, quale quid & ipse nuper in juvene hemiplegia cum Asthmate laborante, solis tamen adhibitis externè & internè analepticis curato, observavi.

XXV.

Etenim & anicularum aut decrepitorum Asthmata chronica ad urnam usque illos comitantia, sæpissime paralytica ex nostra esse sententia, affirmare nullus dubito. Utinam temporis ratio permitteret fusius ea declarandi, quô deficiente, indicasse saltem nobis sufficiat.

XXVI.

Hæc autem Asthmata ordine recensita raro manent simplicia, cum sicca sæpissimè in humida abeant; nam ductus pnevmonici à quacunbue causa coarctati, liberam aëris inspirationem non admittunt, propterea sauguis aut lympha cursibus suis impedita lente procedere aut stagnare coguntur, ac serositate sua seposita humidum Asthma inferre. *Vid. Willis. Rat. Ph. p. 2.*

XXVII.

Cùm vero omnia ea, quæ quovis modo, remotissimè licet fomitem huic malo ac ansam præbent, sub nomine causarum in scholis Medicis accusentur, placet illa juxta communes rerum naturalium, non naturalium ac præter-naturalium classes recensere. Ubi ex naturalibus primum est Temperamentum, non variô 4. elementorum concursu & inde dependentibus qualitatibus primis ortum, sed ex radicali spirituum sanguinisque constitutione, juxta *J. M. Marci Phil. Vet.*

restit.

restit.p.2.§. 4 resultans; hic si non adeo particulis activis volatilibus abundet, serosis vero salinis, acidis &c. conspurcatus sit, aptus magis existit Asthma producendi.

XXIIX.

Inter non-naturales primum locum occupat aër, qui vel nimis calidus, massam sanguineam fundendo atque in motum rapidiorem concitando; vel frigidus, poros nimis constipando; vel miasmatibus ac effluviis vitiosis imbutus sanguinem alterando, vel salibus abundans acrioribus pulmonum vasa rodendo ac convellendo, quale de atmosphæra Anglica imprimis Londinensi à carbonum fossilium quotidiana concrematione, exhalationes sulphureo salinas continente, incolarum potissimorum pulmonibus noxam inferente, ferunt, asthmati ansam præbere potest.

XXIX.

Cibi etiam & potus vitia in quantitate & qualitate commissa, quid in morborum productione præstare possint, tota notamus die, inprimis autem ad cruditatem acidam ac pituitosam disponentes, manus affectui nostro porrigere possunt auxiliatrices. Nec minus damnum ex errore circa motum & quietem commisso, resultare potest; ille enim humores & spiritus exagitando, sanguinis fluxum accelerat, ac Asthma, modô §. 17. descriptô producit; hæc vero, ad quam vitam refero sedentariam, cruditatem acidam ac ex ea proveniens malum hypochondriacum cum scorbuto generando, symbolam suam nunquam conferre nequit.

XXX.

Restant excreta & retenta, quæ ultimum quidem in consideratione obtinent locum, ratione tamen effectus cum reliquis de principatu contendunt; Nam humores, lege aliàs naturæ è corpore eliminabiles, quacunque de causa restitantes,

ac na-

ac naturam quantitate & qualitate vitiata offendentes, ad pulmones propulsi pessimum hunc gignunt affectum. Sic Mensium, lochiorum, hæmorrhoidum suppressioni aut alii consuetæ evacuationi omissæ affectum hunc incunabula debuisse, quis non novit? Exemplum variolarum retrogredientium in puero lethale Asthma producentium refert *Kerkring. observ. anat.* 62. Asthma it: continuum, ab ulcere in tibia à chirurgo intempestivè curato, provenisse à Spectabili Facultatis Medicæ hujus DECANO, D.D. MAURITIO HOFMANNO, Promotore meo æternùm devenerando, relatum tuli. Plures observationes ab Authoribus hinc inde congestas, temporis addere vetat angustia.

XXXI.

Ex præter naturalibus, Cachexia, scorbutus, malum hypochondriacum, hysterica passio, paralysis, vitia etiam interdum capitis circa ortum nervorum radicata cum vertigine, observante *Hobocken. spic. epist.* ac vertebræ luxatæ ab consensum nervorum, aliique affectus conjuncta habent Asthmata, *vid. Helmont. Willis. c. l.*

XXXII.

Inter symptomata, in descriptione morbi posita, ac sæpissimè Asthma comitantia, tussis prima fuit facta mentio, in cujus fiendi modo duplicem motum, unum thoracis alterum laryngis, observare licet. Etenim thorax solus constrictus, larynge patente, minime tussim infert, eò quod aëri libere transeundi porta manet expansa; sin vero larynx se stringat ac thorax propter comunicationem nervi intercostalis simili motu affectus pulmones deprimendo aërem per angustas elidat semitas, non potest non cum stridore effectum illum quem tussim vocamus causari. Formale igitur tussis in motu convulsivo organorum exspirationi dicatorum consistit; Causa

vero

vero omne id eſt, quod quacunque ratione excitare nervos fibrisque muſcularibus motum convulſivum conciliare poteſt. In Aſthmate igitur humido, dum ramificationes aſperæ arteriæ à muco viſcido inibi collecto, comprimuntur, diſtenduntur, aut quocunque modo irritantur, in conſenſum rapiunt thoracem & diaphragma, ac conjunctis viribus conantur illud quod heterogeneum in illis continetur, expellere; ideo tuſſis illa, cum rejectione materiæ facta, humida vocatur. In ſicco autem imprimis convulſivo, dum acrimonia ſalina nervos vellicat, ejiciendi illum conatum, quem ſiccam vocamus tuſſim, producit, quæ tamen ſæpiſſime, non ſecus ac de Aſthmate dictum, in tuſſim abire poteſt humidam.

XXXIII.

Anguſtiæ præcordiorum, quæ utplurimum alterum ſymptomata Aſthmaticorum audit, originem deſideranti, non aliam quam contentorum vel continentium vitio ortam ſanguinis ſtagnationem aut impeditam circulationem nominamus: Contentorum vitio, ſi nimis viſcidus pituitoſus aut ab acido ſemigrumoſus exiſtit ſanguis; Continentium vero ſi organa reſpirationis convulſi aut paralyſi imperfecta laborantes vaſa comprimendo ſanguinem impediunt quo minus circulationis leges ſervare poſſit; Transmiſſio enim ſanguinis per pulmones ſine dilatatione impoſſibilis eſt, demonſtrante *Schvvammerd. de reſpir. c. 3.*

XXXIV.

Et hæc ſunt, quorum ad declarandam Aſthmatis naturam temporis ratio meminiſſe permiſit. Signa qnod attinet diagnoſtica, ea ex ſupra data deſcriptione patebunt. Prognoſtica autem ex morbi vehementia ac duratione, facile deſumi poſſunt; Inveterata enim Aſthmata vix unquam curantur, paroxysmorum tamen ferocia minui ac induciæ longio-

res medicamentis procurari possunt: Morbos acutos comitantia aut supervenientia sæpissime sunt lethalia; Dum in deterius ruunt, præprimis in subjectis delicatiori vasorum texturâ præditis, fractis regiis viis Phthisin minantur. Plura qui cupit adeat Sennertum & alios.

XXXV.

In cura ante omnia videndum, num morbus sit solitarius, an complicatus & phthisin habeat comitem, quippe qui posterior peculiari modo tractandus: nos de priori saltem solliciti ratione triplicis constituentis causæ existentiæ, triplicem etiam aggredimur curam, aliter in humido, convulsivo & paralytico ita dicto, procedendo, servatâ tamen duplici medendi methodo, Curatoria scilicet & Præservatoria, quarum prima docet, quid agendum sit in paroxysmo, ut ægrotans à præsenti periculo liberetur; altera quid extra paroxysmum pro causæ morbificæ sublatione.

XXXVI.

Sicuti autem triplex in Asthmate humido datur materia, fluxa nimirum, fluens, & fluxura, ita inprimis in paroxysmo eò prospiciendum, ut primariò materia fluxa & fluens incidatur vel evacuetur vel corrigatur, ope triplicis potissimum fontis, Chirurgici, Pharmaceutici & Diœtetici.

XXXVII.

E fonte Chirurgico, V. S. in casu tamen specialissimo Plethora nempe aut ebullitione sanguinis nimia, locum invenit, quippe imminuto sic ejus quanto, liberior per vasa ei conceditur circulatio. Item Hæmorrhoidum apertio, quam ad miraculum in morbis pectoris profuisse observationes docent.

XXXIIX.

E Pharmacevtica (1.) ad pituitam nimis viſcidam incidendam primum ſibi vendicat locum gummi ammoniacum, vel in vino aut aceto ſolutum, vel in ſpiritum Aſthmaticum à B. D. Michaele deſtillatum : cujus præparandi modum ac cum aliis additis proportionem, ni memoria me fallit labilis, hîc adjicere conabor. ℞. *cryſtall. ærug. c. acet. deſtillat. parat.* ℥Vj.

gumm. ammon. ℥jV.

Sulphuris commun. ℥ij. *M.*

deſtillando per alemb. in arena (incautis diſſiliunt vaſa) prodit ſpir. volat. acidulus, rectificatione facta penetrantiſſimus, ac mirabiliter pituitam ſolvens Aſthmaticorum viſcidam. Huic ſuccedit, vel potius pari cum eo virtute gaudet ſperma ceti, *à Timæo l. 7. epiſt. IX.* pro infallibili. ad ʒj. in paroxysmo cum vehicul calid. propinatum, habitum, lenit enim acrimoniam muci, reſolvit viſcidatem & mobiliorem eundem pertinacius agglutinatum reddit, ut exinde etiam tuſſis, ceu Aſthmatis pediſſequa fere ordinaria ſuam poſſit haurire medelam. His quoque annumeranda ſulphurea; ut balſam. ſulphur. aniſat. aut potus ſulphuratus Helm. *c. l.* §. 77. deſcriptus. it. aqua hysſop. v. g. ſpirit. ſulphur. p. c. ad gratam acidatem imprægnata, *à Knöſpel. tract. de Febr. epid. malign.* commendata, addendo ſi lubet parum ſyr. de nicot. Ex hyſſopo, veronica, ſcabios, rad. helen. ireos flor. parata remedia, lippis etiam & tonſoribus nota, quilibet Medicinæ peritus in concinnandis formulis, non ſecus ac ſupra etiam dicta, ritè adhibere poterit.

XXXIX.

His remediis ſi nolit cedere paroxysmus ad evacuantia (2.) accedendum. Nunquam autem purgantia proprie ſic dicta ſive fortiora in paroxysmo ſunt præſcribenda, cùm omnes Practici unanimiter fere obſervarint, purgantia exagitando

tando corpus ac ſuccos contentos ſymptomata intuliſſe pejora: Nec fortiora etiam vomitoria antimoniata pectus concutientia ac ſuffocationis periculô toti machinæ hydraulico-pnevmaticæ ruinam minantia, in paroxyismo ſunt propinanda, niſi forſan in ejus principio ac ubi materia viſcida jam dum attenuata: Per evacuantia, igitur illa intelligimus ſic dicta expectorantia quæ cum ſcreatu ac levi quondam vomendi conatu materiam inciſam è pulmonibus ejiciunt; Inter quæ omnem replent paginam ex nicotiana parata remedia ac inprimis decoctum ejus cum tuſſilag. ab Epiphan. in experim. decantatum: cui in caſu (3.) ubi humores acido vitioſo conſpurcati, ſimul alterandi, ſi ſpir. ſal. armoniaci aniſat. addatur, unâ ſideliâ duo dealbari poterunt parietes. Ad fontem diœteticum, ea quæ ſupra de ſex rebus n. n. dicta, applicanda.

XL.

Extra paroxysmum Aſthmatis humidi vomitoria ac purgantia mitiora ex gumm. ammon. cum mercurio dulc. in MP. redacto, propinata ſunt egregia, ut ſic remotâ materiâ fluente & fluxurâ novus paroxysmus præcaveatur; nec vina medicata è rad. armor. acor. zedoar. ireos flor. helen. herb. menth. ſalv. ror. mar. card. bened. ſem. aniſ. fœnic. &c. cum pauco ſale Tartari, hoc in loco ſunt contemnenda.

XLI.

In Aſthmatis vero ſicci convulſivi paroxysmo omnia antepileptica conveniunt, ſale vol. urinoſo prædita, acidumque, fibras vellicans, potenter deſtruentia, ſelectiora ſunt ſal vol. ſuccin., C. C., liquor. C. C. ſuccinat., ſpir. & ſal vol. ſanguinis humani, quo deſperatum aſthmaticum addito laud. opiat. curatum fuiſſe, *Nobiliſſ. Boyle in Philoſ. Experiment.* refert. His adde caſtorina ac olea dlta ſuccin. aniſ., ſpiritus demulcentia

 & acri-

& acrimoniam corrigentia. Extra paroxysmum, Aſthmatici & ſcorbutici eadem ferre methodo ſunt tractandi, quorum ſingularia remedia ex lumbricis ac millepedibus deſumta *vid. apud Williſ. c. l. & alios*. In Aſthmate mixto, hæc remedia cum antecedentibus pro cujuscunque Medici Practici judicio conjungi poterunt.

XLII.

Defectus ſpirituum aut eorum retroceſſio vel diſſipatio, quam aſthmatis Paralytici, ita dicti, cauſam diximus, per analeptica ſpirituoſa quantũ poſſibile reſtituitur, inter quæ eminent ſpiritus per fermentationem parati, lil. convall., anthos, tiliæ, ſpicæ, lavendulæ, ſalviæ, quibus pro ditioribus eſſent. ambræ. moſch. addi poſſunt. Olea etiam plantarum aromaticarum deſtillata vel intro ſumta, vel cum balſ. peruv. exterius illinita medelam afferre notiſſimum; quem in finem quoque ſyr. ror. mar. quem Borell. tantopere commendat. *cent.* 4. *obſ.* 46. optime convenire poterit. In obſtructione nervorum Salia vol. impr. Spiritus Tartari vol. Urinaſus & formicarum per putrefactionem paratus internè & externè loco omnium eſſe poterunt.

XLIII.

In caſu ſpecialiſſimo ubi v. g. à ſcabiè retropulſa proveniunt aſthmata, ni Sal vol. viperar. Antimonium diaph. Martiale, & ex fumar. parata remedia quid præſtant, imitemur Zacut. Luſit. qui hunc ſcabie carentem ſcabioſo aſſociavit in lecto ut recuperaret; Aut ſi mercurilia nimium tractata induxerint aſthma, per generoſiora remedia mineralia illud curandum, quo in paſſu Bezoard. Solare, minerale, commendat *Horſt. l. 7. obſ. 25.*

XLIV.

XLIV.

Tantùm de aſthmate diſſeruiſſe ſufficiat; Plura quidem & afferenda & quæ allata, accuratiori trutina examinanda fuiſſent, ni temporis penuria vetuiſſet: Rogo igitur L. B. vel is minus accuratè expoſita æqui bonique conſulere.

SOLI DEO GLORIA.

